

Nr 427.

Av herr **Magnusson** i Tumhult m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 89, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 17 och 37 §§ lagen den 6 juni 1930 (nr 251) om kommunalstyrelse på landet m. m.

Med anledning av en i fjol avlåten riksdagsskrivelse har Kungl. Maj:t nu i proposition nr 89 bl. a. föreslagit de ändringarna i lagen av den 6 juni 1930 om kommunalstyrelse på landet och i lagen av samma dag om församlingsstyrelse, att decemberstämman — vid vilken ej blott de viktiga årliga valen skola förrättas utan även tid för nästföljande års övriga stämmor skola fastställas — skola hållas »å sön- eller helgdag, dock ej å juldagen». Kungl. Maj:t motiverar sitt förslag med behovet av »skydd för en demokratisk ordning», varmed avses att »bestämmelser skola tillskapas, som garantera, att stämmor hållas på de med hänsyn till de röstberättigades möjligheter att besöka desamma mest lämpliga tiderna».

I och för sig måste tveksamhet uppstå om lämpligheten att genom en sådan tvångsregel som den av regeringen föreslagna kringskära kommunernas — de borgerliga såväl som de kyrkliga kommunernas — nedärvda frihet att med hänsyn till på orten rådande förhållanden eller gammal praxis själva bestämma den lämpligaste dagen för stämmornas hållande. Denna tveksamhet vinner stöd av flera i ärendet avgivna, i propositionen refererade yttranden. Trots att vi knappast finna de förmenta olägenheterna eller missbruken av den hittillsvarande kommunala självbestämningsrätten vara av den omfattning, som hävdats, vilja vi emellertid med hänsyn till riksdagens i fjol med så stor majoritet tillkännagivna önskan om laglig reglering av tiden för stämmorna ej påyrka rent avslag å regeringsförslaget utan i stället föreslå en sådan modifikation i detsamma, som borde vara ägnad att å ena sidan borttaga påtagliga olägenheter med den nämnda tvångsregeln och å andra sidan vinna det med de föreslagna lagändringarna uppställda syftemålet.

Mot ett stadgande om sön- och helgdag som obligatorisk dag för decemberstämmorna kan anföras, att det skulle — såsom också i remisserna framhållits — leda till att stämmorna ofta måste hållas några dagar före jul, vilket skulle avvika från vanligaste hittillsvarande praxis, enligt vilken tidpunkten för densamma infallit mellan jul och nyår. I många fall skulle säkerligen sön- och helgdagsstämmorna dessutom bli mindre besökta än stämmor, hållna å lämplig tidpunkt å söckendag, detta beroende därpå att åtskilliga stämmeberättigade voro upptagna av resor eller deltagande i föreningssammanträden eller fester eller överhuvud hyste ovillighet mot att ägna söndagen åt annat än vila och egna förströelser. De föreslagna lagändringarna skulle vidare inom särskilt vissa kyrkliga kretsar väcka anstöt eller uppfattas som ett olämpligt tvång. Vad kyrkostämmorna beträffar, skulle den obligato-

riska regeln försvåra deltagandet i dessa för många präster med skyldighet att samma dag förrätta gudstjänst i mer än en kyrka; antingen skulle prästen kanske nödgas att avstå från att helt eller delvis delta i stämman eller också skulle han tvingas till att utbetala ersättning till ett predikobitråde, och intetdera av dessa alternativ skulle stå i överensstämmelse med en god ordning.

Vi tro för vår del, att lördagseftermiddagen alltmer kommer att användas som stämmodag. De i industrien verksamma ha redan sedan gammalt allmän ledighet vid denna tidpunkt, och numera har antingen genom avtal eller praxis liknande ledighet börjat beredas de vid jordbruket anställda. Praktiskt taget samtliga röstberättigade torde väl i de mindre kommuner, varom här är fråga, under sådana förhållanden kunna närvara på lördagseftermiddagen vid en stämma. Om den övervägande meningen bland dessa är, att lördagen ej blott erbjuder största möjliga trygghet för allas delaktighet i de kommunala och kyrkliga angelägenheternas avgörande utan även av olika skäl vore att föredraga framför söndagen, borde enligt vår mening lagen ej lägga hinder i vägen för att lördagen på ovan angivet sätt även finge av kommunerna nyttjas till stämmodag. Att i kommunernas egen hand lägga den fakultativa rätten att välja mellan sön- eller helgdag och lördagseftermiddag skulle vara ägnat att skapa större möjlighet till anpassning efter lokala förhållanden eller traditioner och skulle dessutom bättre förlika sig med den kommunala självbestämningsrätten än den av regeringen föreslagna valfria tvångsregeln. Enligt vår uppfattning har erfarenheten från kommunernas sätt att ordna med stämmodagarna ej varit sådan, att statsmakterna ej skulle med förtroende kunna ge kommunerna denna fakultativa rätt.

Vi vilja till sist erinra om att fjolårets riksdagsskrivelse ej utmynnade i något förord för att decemberstämmorna skulle hållas å sön- eller helgdag. I riksdagsskrivelsen uttalades blott önskvärdheten av »att den sista ordinarie stämman under året, som hade att bestämma om tiden för nästa års stämmor, skulle äga rum å viss dag». I samma skrivelse hette det i övrigt, »att inom vissa kommuner torde sön- och helgdagar vara att föredraga, inom andra åter kunde utsättandet av offentliga stämmor till sön- eller helgdag i allmänhet betraktas såsom mindre lämpligt och i stället en söckendag, exempelvis efter den vanliga arbetstidens slut, vara den för flertalet lämpligaste tiden». Riksdagen är under sådana omständigheter ej på något sätt bunden att acceptera det av regeringen nu framlagda förslaget, och när konstitutionsutskottet i fjol ej ens alternativt antydde lämpligheten av att stadga sön- eller helgdag som obligatorisk tid för decemberstämmorna se vi däri ytterligare en anledning till tveksamhet om lämpligheten och klokheden i att så starkt beskära kommunernas självbestämningsrätt som skett i förevarande proposition.

Med hänvisning till ovanstående få vi sålunda föreslå,

att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 89 ville företaga den ändringen i § 17, 1 mom., lagen den 6 juni

1930 om kommunalstyrelse på landet och i § 14, 1 mom., lagen den 6 juni 1930 om församlingsstyrelse, att tredje ordinarie kommunal- och kyrkostämma hålles å sön- eller helgdag, dock ej å juldagen, eller å lördagseftermiddag före utgången av december månad.

Stockholm den 24 februari 1937.

Erik Magnusson,
Tumhult.

Nils Persson
i Grytterud.

Martin Skoglund.

Gunnar Persson.

Otto Silfverbrand.

Eric Hansson.

Linus Andersson.
